

ПИТЪР КАУАН
ПАЯЦИТЕ С ЧЕРВЕНО НА
ГЪРБА

Превод от английски: Татяна Стойчева, 1984

chitanka.info

Всичко започна рано сутринта на закуска с една от безкрайните свади, които възникваха от нищо, но изведнаж ставаха зли и свирепи и избухваха в яростни думи и действия. Отначало помислих, че пострашни са действията, но те отминаха без следа като някакъв шок, докато думите останаха да горчат, така че дори аз, чуждият човек, почувствувах болка от тях. Мъжът най-неочаквано бе ударил плесница на дъщеря си. От удара главата ѝ рязко отскочи и тя излезе от стаята с помръкнало от обида лице.

Той също излезе. Докато разбера какво се случи, конфликтът избухна с пълна сила и отмина. Жената бързо стана и каза: „Не, моля ви — той не е виновен...“

Може би това не засягаше никого освен него. Аз и не исках да се меся. Още като видях за пръв път къщата, построена върху голия хълм, почувствувах, че на такова място никой не би издържал дълго, и времето, което прекарах в нея, не промени убеждението ми.

След закуска, когато отивах от моята стая към пристройките, за да впрегна коня, видях момчето. Пътеката минаваше покрай старото евкалиптово дърво до оградата на вътрешния двор. В разкривения му ствол имаше обгоряла кухня — следа от някогашен пожар, която започваше от основата му. Самото дърво явно е било негодно за греди или дъски още преди пожара. То беше единственото дърво в двора, въпреки че в оградените пасбища отвън се издигаха десетки други.

Между оградата и дървото и около самия дънер бяха разпилени изхвърлени и непотребни вехтории. Момчето се бе заиграло с тях. То събираше стари консервени кутии от конфитюр и месо и ги подреждаше по определен план — на една страна кутиите от конфитюр и под ъгъл към тях — ниските широки кутии от месо. В купчината имаше части от стари машини, износени автомобилни гуми, ръждясали бидони за нафта, шишета и консервени кутии от кухнята. Близо до дървото бяха захвърлили стара печка и няколко ръждясали кутии от сметана. Ровейки наоколо, момчето избираше само кутийките от конфитюр и месо и изпълняваше своя проект.

Аз го гледах, докато отивах към него, но то не се помръдна, като че не ме забелязваше. Наближих купа и спрях при дървото да го погледам.

— Какво строиш? — попитах аз.

То не вдигна очи. Държеше в ръка кутия от конфитюр и пръстите му скриваха част от отвора ѝ.

— Току-виж, си изкарал някоя змия от купа. И ако тя тръгне след тебе към къщи, ще стане много лошо.

— Няма — каза момчето. — Тук няма змии.

— Откъде знаеш? А и баща ти не обича да играеш тук. Защо не потърсиш някое друго място, а?

Момчето не помръдна, но помести ръката си от отвора на кутията по кръглата ръждива стена. Погледнах вътре.

— Тази по-добре я хвърли — предложих аз. — Виж, вътре има паяк с червено на гърба. Те не хапят, ако не ги закачаш, но този ще се разсърди, ако му пипаш кутията. Хвърли я.

Посегнах да взема кутията, но момчето я държеше здраво. Чух как се затръшна вратата на къщата и погледнах нататък — вече беше много късно.

— Ето го баща ти. Той няма много да се зарадва, като те види тук. А на мене — още по-малко, защото не съм впрегнал коня. Я ела с мене при навеса да го впрегнем.

Момчето сякаш не ме чу. Седеше съвсем спокойно и стискаше ръждясалата кутия.

— Е, аз отивам да впрягам.

Отправих се към пристройките. През двора към купчината идеше бащата.

— Казах ти да не се пъхаш в боклуците — викна той. Гласът му беше повишен, но сякаш не заради случая, а по-скоро от постоянната сприхавост, която беше част от самия него също както чертите на лицето му или бързата му нервна походка.

— Все бърникаш из тоя куп и ще видиш, като те ухапе някой паяк с червено на гърба. Казах ти да не се завираш тук.

Той сграбчи сина си за рамото и го издърпа.

— Само един паяк да те ухапе и край. Вече ти го казах. Излизай от боклуците и върви да играеш около къщата. Ако още веднаж те пипна, така ще те наредя, че ще ти се изпари желанието да идваш тук.

Той така го блъсна, че момчето почти затича, за да запази равновесие. След това то тръгна към къщата, без изобщо да продума. Земята около къщата беше гола и прашна, но край задния вход и около

верандата до вратата беше грижливо пометено и чисто. Мъжът прекоси двора и се приближи към пристройките.

— Готово ли е? — попита.

— Почти — отвърнах аз.

— До обяд трябва да се върнем.

Ако не успеехме, вината нямаше да бъде моя, но каква полза да му го казвам. Подкарахме към задното пасбище, където трябваше да натоварим кола дърва и да отсечем няколко фиданки за ограда. Конят вървеше бавно и мъжът, придръпвайки нетърпеливо юздите, го накара да премине в непохватен тръс. Животното не бе особено работливо и човек оставаше с впечатлението, че и най-малкото му действие изисква огромен, достоен за съжаление труд. Гледах мъжа, седнал отпред в каруцата. Той бе вперил поглед напред, а ръцете му постоянно придръпваха юздите. Мислех обаче за момчето, а не за него. И за начина, по който го бе погледнало. Лицето му тогава имаше такъв странен израз, като че нищо не разбираше. Не че то не съзнаваше кога върши нещо, което му е забранено, но понякога лицето му ставаше толкова странно, сякаш момчето се опитваше да не допусне върху него никакво изражение. При това беше много малко, за да го прави нарочно — така поне му се струваше на човек. Объркано и озадачено, то се затваряше в себе си, но за това бяха виновни не нещата, които му позволяваха да върши или не, а хората наоколо и техният начин на действие. Момчето се мъчеше да надникне в света на възрастните, а там то просто не откриваше никакъв смисъл.

Докато наблюдавах мъжа в каруцата, мислех, че синът има достатъчно основание да не разбира света — лицето на бащата изразяваше остра напрегнатост, която личеше и в бързата му нервна походка, и в повишения глас. Отначало, когато дойдох, много неща ми се сториха непонятни. Това бяха неща, които момчето не можеше да знае, а вероятно и никога нямаше да узнае. Нямаше го моста към този друг свят, пред който то безпомощно стоеше.

Жената и дъщерите бяха оставили мъжа на мира — бяха се оттеглили с мъдрост, която бе плод на горчив опит, а може би и на поражение. Ала синът имаше нужда от баща си и без него светът му бе явно непълноценен. Той все още го търсеше за разговор, понякога и за обичта, която вече неизменно му бе отказвана и която може би никога не бе съществувала. Понякога отиваше при баща си с въпросите, които

изпълваха цялото му съзнание, и той бързо ги превръщаше в повод за присмех. Така момчето вече бе станало прекалено тихо и самотно за възрастта си.

Въпреки това почти от самото начало аз започнах да изпитвам съжаление към мъжа. Той бе обзет от омраза към тези, които го заобикаляха, към това място с бедна почва и слаба реколта, което тихо и упорито изсмукваше силите му, превръщайки го в свой пленник. Ала тази омраза се бе обърнала и срещу него самия.

Нямаше смисъл да се търси чия е вината. След време човек можеше и всичко да разбере, но неминуемо и сам щеше да се забърка в тази история. Смятах да си тръгна, щом като започнеха ваденето на картофите, и единственото ми желание беше да стоя настрана. Събитията обаче можеха внезапно да създадат положение, в което щях да бъда принуден да се намеса — без полза, защото нямаше нищо да постигна, — след това щях да си ида и всичко щеше да продължи както преди, та дори и по-зле поради моята намеса.

Тези мисли бяха в ума ми, докато работехме сутринта на задното пасбище. Докато товарех, мъжът отиде да търси фиданки. Повечето отсечени дървета бяха и окастриени, така че трябваше само да ги намества на колата.

На обяд си бяхме вече у дома и разтоварихме. Мъжът влезе в къщи, а аз разпегнах и нахраних коня. След това тръгнах към верандата. На двора беше горещо, нямаше никаква сянка. Взех легена от рафта при резервоара в края на верандата и се измих. Застанах на слънце и започнах бавно да се бърша, като гледах наоколо, без да виждам каквото и да е; само чувствувах слънчевата топлина и разтривах с кърпата врата и главата си. Единият край на верандата имаше навес и под него бяха сложили по дължината на стената две легла — за мъжа и момчето. Внезапно под леглото на сина забелязах две ръждиви кутии от конфитюр. Знаех със сигурност, че ги нямаше там сутринта на закуска — значи, той пак бе ходил при купа и ги бе донесъл. Интересно как момчетата пожелават толкова силно някои неща.

След обяд, когато излязохме, момчето дойде с нас. Обикновено идваше да ни изпраща, но бащата не му разрешаваше да ни помага, дори ако работехме близо до къщата. То сякаш опъваше нервите му и за всички ни настъпваше ад. На тръгване се сетих за кутиите, но

момчето не погледна към тях, може и да ги беше забравило. Ала бащата ги видя, наведе се и ги измъкна изпод леглото.

— Казах ли ти вече за кутиите! — пронизително се извиси гласът му. — Да не искаш тия паяци да ти влязат в леглото? Как ще ги видиш довечера в тъмното — нямаш ли поне малко ум? Просто не вземаш от дума.

Той захвърли консервените кутии към купа и тръгна през двора. Момчето стоеше до верандата, загледано в твърдата изметена земя, която пареше босите му крака.

На другия ден следобед, тъкмо когато бяхме прибрали кравите за доене и трябваше да донеса гюмовете от бараката, видях, че момчето пак се е заиграло на купа с вехтории. Старото дърво хвърляше тясна и дълга сянка върху земята, все още гореща след летния ден. Гледах как момчето играе с ръждивите кутии и парчетата старо желязо. Човек не знае кое завладява фантазията на момчетата и какво ги тласка към действие. Струва ми се, че за нас това време е било тъй отдавна, че вече сме прекалено далеч от тези непреодолими сили и тяхната власт.

Сякаш никога не бяха казвали на момчето да не играе там. Тъкмо се канех да ида и да го предупредя, когато разбрах, че и мъжът го е видял. Той крачеше бързо към купчината. Момчето не го усети — бе погълнато от това, което правеше с кутиите и железата. Когато баща му го издърпа и обърна към себе си, то го погледна с преbledняло от страх и ужас лице. Изведнъж със странна и съвсем неуместна яснота видях, че от кутиите момчето бе направило замък — разкошна постройка с висока централна част, с кулички и стени. Правеше впечатление не материалът — непотребни ръждясали кутии, — а цялото, построено от момчето, силата, която бе овладяла съзнанието му и го бе накарала да я пресъздаде.

Мъжът ритна кутиите към купа и те задрънчаха, криви и разпилени на всички страни. Той удари момчето по главата така, че то се препъна, после го ритна. Знаех, че нищо не може да се направи; през цялото време се бях страхувал тъкмо от това. Бях виждал мъжа да се отнася по същия начин и с по-голямото момиче. Тя все пак успяваше да се защити и можеше да побегне. В такова състояние той губеше способност да мисли и разсъждава. Ако някое животно започне да се държи така, обикновено го застрелват. Затичах към купа. Тогава мъжът изведнаж спря, обърна се и тръгна към пристройките с бързата

си нервна крачка. Говореше си сам и махаше с ръце, като че правеше някому знаци.

Мръкваше се и аз измих ведрата за мляко и привърших работата около доенето. Прозорецът на къщата светеше все по-ясно. Когато приближих купа, някой побягна и първата ми мисъл бе, че се е промъкнало някое теле и се е разтършувало край старите вещи. Постепенно различих малката стройна фигурка на момчето, което отиваше към верандата с някакъв предмет в ръце. В тъмнината не можах да го видя съвсем ясно, но бях сигурен, че е то и че носи нещо. Другите бяха вътре около масата и не забелязваха отсъствието му. То се прибираше за вечеря. Реших да проверя по-късно да не би момчето да е оставило консервна кутия на верандата и ако се наложи, да я махна, за да спестя нови неприятности. И все пак вътре в осветената кухня ми се стори невероятно то да е било навън, да е посмяло пак да отиде при купа. Затова по-късно в тъмнината, когато не успях да намеря нищо на верандата, реших, че момчето ми се е привидяло — може и да се бях заблудил в тъмния двор. Отвътре се чуваше гласът на мъжа — той говореше високо, сякаш се караше, и аз се отдалечих.

Събуди ме внезапно чуване на вратата на моята стаичка. За момент си помислих дали не съм се успал и си представих гласа на мъжа — свадлив и саркастичен. След това разбрах, че не е той, и разпознах гласа на една от дъщерите му. Блъснах вратата и погледнах навън. Момичето ми заразправя нещо объркано за баща си — бил болен. Намъкнах панталоните и палтото си и тръгнах с нея към къщата. Тя ми каза, че не знаели какво му е: отначало допуснали, че го е ухапала змия. После разбрали, че не е змия, но трябвало да го закарат в града.

Жената и другата дъщеря бяха в кухнята. Мъжът седеше на прост дървен стол, главата и раменете му бяха отпуснати на масата. Аз го пренесох до камиона и жената се качи до него в кабината. Потеглихме по тъмната пътека към шосето. Карах бързо и следях изпълнения със завои път, който едва се виждаше в нощта. Бях толкова съсредоточен, че почти не забелязвах другите. На правата отсечка близо до града успях да хвърля поглед към мъжа и видях, че жената бе сложила главата му на своето рамо и той се бе облегал на нея, съвсем неподвижен. Почувствувах се неудобно, сякаш нямах право да ги видя така.

Жената остана в града, а аз подкарах сам по обратния път. Започваше да се разсъмва, небето избледня и дългите тънки ивици на облаците ниско над хоризонта започнаха да се обагрят и преливат от мътносиво в алено под жълтата светлина на слънцето. Карах и си мислех колко различно бе пътуването ни преди малко — толкова бързо и неотложно, — мислех и за непонятния, изпълнен с лоши предчувствия страх на жената. Тя като че ли знаеше, че всичко ще се събере ведно и ще доведе нещата дотук, като че предвиждаше колко малко още му остава. С това тя беше пълна противоположност на мъжа, обзет от примирение или по-скоро безразличие. Това безразличие го правеше неузнаваем — нямаше ги вечната сприхавост, недоволството, търсенето на поводи за кавга. Гледах пътя в настъпващото утро и си казвах, че той може би е бил тъкмо такъв — еднакво непознат и за своите, и за чуждите. Защото ние вече бяхме приели очевидната му раздражителност и грубост. Струваше ни се, че тя изчерпва всичко. Под нея вече не търсехме нищо друго. С чувство на изумление и неловкост човек откриваше, че това не е било все така, както го разбрах и аз, когато ги видях в камиона по пътя за града — като че двамата бяха съвсем сами и аз не съществувах. Може би в мига, в който изчезна сърдитата отчужденост и затвореност на мъжа, при тях се върна частица от това друго време, макар да бе заровено така дълбоко.

Неговото здраве открай време не било добро, а и ухапванията, изглежда, бяха няколко — само това успях да разбера в болницата, когато си тръгнах. Сметнах, че за състоянието му е виновно поне отчасти крехкото му здраве, защото, каквото и да разправят, не вярвах, че ухапването на някой от тези паяци може да бъде фатално. Но не можех да забравя промяната у мъжа — как изведнъж се бе предал, сякаш вече нищо не го интересуваше. Той не искаше да го водим в болницата, не пожела да събуди момчето. Боеше се да не вдигнем шум и да го разбудим.

И тогава събитията изведнаж се свързаха последователно в мислите ми и аз се досетих какво се бе случило, как мъжът е открил всичко с внезапно прояснение, как се е стигнало дотук и как едно нещо е водило до друго, така че нищо да не може да се промени. Тогава силите са го напуснали и той е разбрал, че няма смисъл да упорства. Това бе само догадка — никой не ще узнае истината. Съобразих също

така, че мъжът не би могъл да види момчето, както го бях видял аз — точно преди вечеря, когато мракът се спускаше над къщата, дворовете и купчината непотребни вещи. И когато отбих камиона от шосето по пътеката за дома, видяното тогава отново ми се стори недействително, сякаш аз сам го бях измислил.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.